

2016-05-18

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/178

Kommunstyrelsen

SOU 2016:5; Låt fler forma framtiden

Yttrande till regeringen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande över SOU 2016:5; Låt fler forma framtiden.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har tagit fram ett förslag till yttrande över utredningen *Låt fler forma framtiden*, SOU 2016:5. Utredningen innehåller främst förslag om ändringar i kommunallagen. I det föreslagna yttrandet konstateras att det finns stora möjligheter att arbeta med delaktighet och inflytande utifrån den frihet och flexibilitet som den kommunala självstyrelsen innebär. Invånarens delaktighet och inflytande ligger inom den politiska organisationens intresse och därför är det inte nödvändigt att kommunallagen belastas med särskild reglering kring detta.

Ärendet

2014 års Demokratiutredning överlämnade i januari 2016 betänkandet *Låt fler forma framtiden*, 2016:5. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin och att stärka individens möjlighet till delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen. Utredningen förslår ändringar i kommunallagen och föreslår en ny lag om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder vid kommunala val och kommunala folkomröstningar.

Förslaget till lagändringar i stort

De förtroendevaldas villkor

Utredningen föreslår att villkoren för de förtroendevalda anpassas så att det går att ägna sig åt förtroendeuppdrag och samtidigt ha tid till heltidsarbete och familjeliv. Det finns redan idag en möjlighet för kommunfullmäktige att besluta att en förtroendevald som är vald av fullmäktige får behålla sitt uppdrag trots flytt från kommunen. Eftersom fullmäktigeledamöter enligt kommunallagen inte omfattas av denna möjlighet föreslår utredningen att även dessa omfattas. Vidare föreslås att det ska vara möjligt att under en

begränsad tid vara ledig från sitt förtroendeuppdrag för att vara föräldra- eller sjukledig. Fullmäktige ska kunna tillsätta en ersättare under ledigheten.

Utredningen lyfter även vikten av att samtliga förtroendevalda får ett stöd i det fall de utsätts för våld, hot eller trakasserier och att de därmed kan känna sig trygga när det tar på sig ett förtroendeuppdrag. En ny bestämmelse i kommunallagen föreslås därför som anger att kommunerna ska verka för att de förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

Allmänpolitisk debatt i kommunfullmäktige

För att öka partiernas synlighet i den lokala demokratin föreslår utredningen att fullmäktige, på samma sätt som i riksdagen, arrangerar allmänpolitiska debatter om dagsaktuella frågor inom kommunen. Fullmäktigespresidiet föreslås kunna fatta beslut om att en allmänpolitisk debatt ska hållas utan samband med ordinarie ärendehantering.

Medborgardialog och samråd

Av utredningen följer att det måste vara tydligt för medborgarna om när och i vilka frågor som kommunen avser att hålla ett samråd eller medborgardialog samt vilka möjligheter till påverkan som dialogerna ger. Av kommunallagen ska det därför framgå att fullmäktige ska verka för att kommunmedlemmarna har förutsättningar att delta och lämna synpunkter inför beslut. Då förslaget omfattar alla kommunmedlemmar innebär det att även de som inte har rösträtt ska få delta i detta, till exempel unga och utländska medborgare.

Medborgarförslag ersätts av folkmotion

I syfte att stärka dialogen mellan väljare och förtroendevald och för att förenkla den administrativa hanteringen för kommunerna föreslås att medborgarförslaget tas bort och ersätts av folkmotion. Alla folkbokförda i en kommun, det vill säga även de som inte har rösträtt i kommunvalen, ska ha möjlighet att lämna förslag om något som rör kommunens verksamhet. Folkmotioner som under en period av sex månader får ett stöd av minst en procent av de folkbokförda i kommunen ska beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att folkmotionen väcktes. Hanteringen av en folkmotion ska ske på samma sätt som för ett medborgarförslag, vilket innebär att fullmäktige får överlåta till styrelse eller annan nämnd att besluta i ärenden som väckts genom folkmotion. Insamlingen av namn för undertecknandet av folkmotionen ska kunna ske över internet.

Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

En försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år föreslås ske till valen till kommunfullmäktige 2018 och 2022. Försöksverksamheten ska genomföras i kommuner som ansöker till regeringen om detta. Genom att rösträttsåldern infaller då en person fortfarande går i skolan anses samhällets möjligheter att påverka ett röstningsbeteende på lång sikt öka. Försöksverksamheten ska enbart omfatta kommunala val och folkomröstningar eftersom det ofta utgör frågor som ligger nära ungas vardag.

Förslaget till yttrande

Stadsledningskontoret konstaterar att det finns stora möjligheter att arbeta med delaktighet och inflytande utifrån den frihet och flexibilitet som den kommunala självstyrelsen innebär. Kommuninvånarens delaktighet och inflytande ligger inom den politiska organisationens intresse och därför är det inte nödvändigt att kommunallagen belastas med särskild reglering kring detta.

I förslaget till yttrande lyfts det fram att det är positivt att utredningen föreslår förbättrade villkor för de förtroendevalda. Utredningens förslag att lagstifta om att fullmäktigepresidiet ska kunna fatta beslut om allmänpolitisk debatt i kommunfullmäktige anses däremot inte nödvändig. Förslaget om att ersätta medborgarförslag med folkmotion föreslår stadsledningskontoret att Nacka kommun avstyrker. Enligt kontoret är det mer praktiskt demokrati att medborgarnas får väcka ärenden i nämnd eftersom det betyder kortare beslutsvägar och mindre administration.

Synpunkter från de politiska partierna i Nacka

De politiska partierna i kommunfullmäktige har genom sin respektive gruppleddare fått möjlighet att lämna synpunkter på utredningen. Synpunkter har kommit in från moderaterna och socialdemokraterna.

Synpunkter från moderaterna i Nacka kommun

- Medborgarinitiativet bör inte ersättas med folkmotionen. Folkmotionen riskerar att undergräva den representativa demokratin
- Rösträttsåldern bör inte sänkas. Rösträttsåldern bör sammanfalla med myndighetsåldern och samma ålder bör gälla för att rösta till både riksdag och kommun.
- Det behövs inte en formell del i beredningsprocessen som tillvaratar ungas perspektiv. Den representativa demokratin bör gälla även för unga.
- Kommunfullmäktige bör inte ha möjlighet att begränsa antalet mandatperioder som en person kan inneha ordförandeuppdrag i nämnd eller styrelse. Det är viktigt att kompetenta förtroendevalda tillåts fortsätta verka.

Synpunkter från socialdemokraterna i Nacka kommun

Socialdemokraterna i Nacka är i grunden positiva till utredningens förslag eftersom de anser att förslagen kan möjliggöra inflytande över politiska frågor för personer som befinner sig utanför de etablerade partiernas nätverk. De är särskilt positiva till de förslag som skapar bättre förutsättningar för förtroendevalda att på lika villkor utföra sina politiska uppdrag. Vidare är socialdemokraterna positiva till öppna nämndmöten och att kommunfullmäktige ska kunna fatta beslut om en allmänpolitisk debatt utan samband med ordinarie ärendehantering. I övrigt anser socialdemokraterna följande:

- En beskrivning i utredningen saknas om kulturens roll för demokratiutvecklingen.
- Utredningen borde tydligare formulera att skolan ska släppa in partier för att möta elever. De anser att partier och politiska företrädare bör erbjudas möjlighet att i skolans lokaler eller på skolans område träffa elever för politiska samtal. Detta bör gälla högstadieskolor och gymnasier med geografisk hemvist i kommunen.

Ekonomiska konsekvenser

De förtroendevaldas villkor

Förslaget om att fullmäktige får besluta att en fullmäktigeledamot får stanna kvar på sitt uppdrag trots flytt från kommunen innebär inte några extra kostnader för kommunen. Förslaget om att kommunerna ska verka för att de förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former innebär att kommunen får avgöra behovet av åtgärder. Finansieringen bör kunna ske genom en omfördelning av de befintliga utgifterna för samhällsskydd och politisk verksamhet. Det förslag som medger att en förtroendevald ska ha möjlighet att vara ledig på grund av föräldraledighet eller sjukskrivning innebär inga ökade kostnader eller endast marginellt ökade kostnader då vissa förmåner, exempelvis pension, kan komma att betalas ut till den förtroendevalde som är ledig.

Allmänpolitisk debatt

Om fullmäktigepresidiet fattar beslut om ett extra sammanträde för allmänpolitisk debatt så medför det kostnader i form av mötesarvoden och reseersättningar. Ett extra fullmäktigesammanträde kostar i Nacka kommun cirka 370 000 kronor.

Medborgardialog och samråd

Förslaget om att verka för att kommunmedlemmarna har förutsättningar att delta och lämna synpunkter inför beslut utgör en målsättning och inte en skyldighet. Kostnaden beror på vilka åtgärder som redan vidtagits och på vilken ambitionsnivå kommunen väljer att arbeta med frågorna.

Folkmotion

Förändringen kan ge administrativa kostnader för kommuner som, till skillnad mot Nacka kommun, inte har infört möjlighet att lämna medborgarförslag. För Nackas del bör ett införande av folkmotion istället innebära minskade administrativa kostnader eftersom

kvalificeringskravet på en procent troligtvis kommer att leda till att färre förslag lämnas jämfört med dagens medborgarförslag.

Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

Förslaget innebär extra kostnader för de kommuner som genomför en försöksverksamhet. Särskilda informationsinsatser kommer att behöva genomföras vilket medför extra kostnader. Utredningen föreslår att regeringen bör överväga att stödja de kommuner som genomför försöksverksamheten genom att ge en myndighet i uppdrag att ta fram informationsmaterial. Den sammantagna kostnaden för varje kommun som genomför försöksverksamheten bedöms enligt utredningen bli mellan två till tre miljoner kronor.

Konsekvenser för barn

Förslagen antas överlag ge positiva konsekvenser för barn utifrån att många av förslagen möjliggör att unga får ökat inflytande genom att delta i medborgardialoger och samråd. När det gäller försöksverksamheten med sänkt rösträttsålder så innebär även det en ökad möjlighet för unga att få ett ökat inflytande över samhällsutvecklingen inom sitt närområde.

Bilagor

1. Förslag till yttrande
2. Sammanfattning och författningsförslag, SOU 2016:5

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Jessica Röök
Förändringsledare
Förnyelseenheten

Anneli Sagnérius
Tillförordnad enhetschef
Juridik- och kanslienheten